

Vartotojų tarybos patarimai apie pinigus tėvams

The Consumer Council

Tėvams skirtas vadovas, padėsiantis paaikškinti
piniginius klausimus vaikams ir jaunimui

Kalbėkitės su vaikais apie pinigus

Tėvai vaidina svarbų vaidmenį, ruošdami savo vaikus ateičiai.

Kartais vaikai nesupranta, kiek daug reikia pinigų, norint, kad namų ūkis tinkamai funkcionuotų. Jie gali susidurti su sunkumais apmokant sąskaitas, kai išsikraustys iš tėvų namų, pradėję mokytis koledže ar įsigiję nuosavą būstą.

Toliau pateikiame keletą Vartotojų tarybos patarimų, kurie jums padės supažindinti savo vaikus su pinigais, biudžeto tvarkymu ir taupymu.

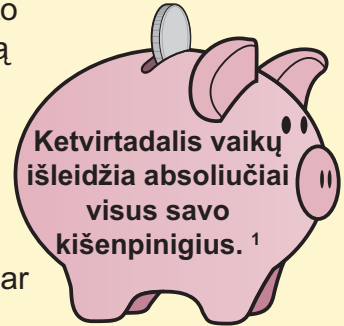
Padėkite vaikams išmokti apie pinigus

- Kol jūsų vaikai maži, stebėkite juos, jiems mokantis skaičiuoti pinigus ir einant apsipirkti. Padėkite jiems skaičiuoti ir surūšiuoti monetas pagal jų spalvą, dydį ir vertę.
- Vaikams augant, padėkite jiems suprasti tinkamo pinigų tvarkymo svarbą. Paaiškinkite, kad kartais mums tenka priimti tam tikrus sprendimus, pvz., kažkiek palaukti, kol galėsime įsigyti tam tikrus dalykus.

Pagalvokite apie kišenpinigius ir darbą nepilnu etatu

- Vaikui duodami kišenpinigiai – tai puikus būdas išmokyti jį (ją) leisti pinigus, tvarkyti biudžetą ir taupyti. Ekspertų nuomone, vaiką galima geriausiai išmokyti biudžeto tvarkymo, jam (jai) reguliariai duodant tą pačią pinigų sumą.
- Jei duodate vaikui kišenpinigių, pasirūpinkite, kad jūsų vaikas suprastų, kam turi užtekti šių pinigų. Vaikams augant, kišenpinigių suma galėtų didėti ar net virsti dalimi išlaikymo, kad vaikas galėtų susimokėti už didesnius pirkinius, pvz., drabužius.
- Papildomus kišenpinigius galima užsidirbti atliekant namų ruošos darbus. Tai yra naudingas būdas sužinoti, kad žmonės dirba tam, kad užsidirbtų pinigų.
- Su vaikais aptarkite ir nustatykite biudžetą, į kurį įeitų pajamos, išlaidos ir santaupos. Pavyzdžiui, jei nustatytos mobilaus telefono kredito sumos turi pakakti vienai savaitei ar mėnesiui, skatinkite vaiką šios sumos neviršyti, o jei pinigų neužtenka – pakoreguoti biudžetą.
- Su vyresnio amžiaus vaikais aptarkite darbo nepilnu etatu privalumus ir trūkumus. Būtinai pasidomėkite, ką tokio amžiaus vaikams numato įstatymai ir kiek valandų jie gali dirbti. Kreipkitės į Vaikų teisės centrą (Children's Law Centre) tel. 028 9024 5704 arba apsilankykite **www.childrenslawcentre.org**, kur rasite daugiau informacijos.

¹ Halifax Kišenpinigių tyrimas, 2009 m. gruodis

Išmokykite vaikus leisti pinigus ir tvarkyti biudžetą

Pripratinkite vaikus susiplanuoti paprastą biudžetą ir jo laikytis. Jums padės žemiau pateiktos biudžeto ir santaupų lentelės. Jas galima keisti, priklausomai nuo vaiko amžiaus. Toliau pateikiamas paprasto pirmojo biudžeto pavyzdys.

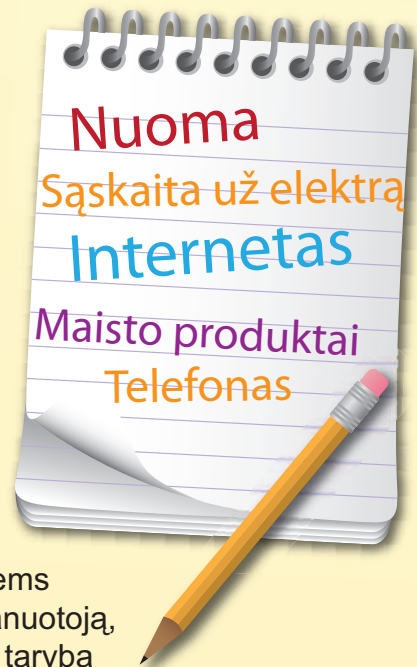
Daiktas	Savaitinės pajamos (£)	Savaitinės išlaidos (£)	Santaupos
Kišenpinigiai	6	-	-
Saldainiai ir skanėstai	-	1	-
Kinas	-	3	-
Santaupos žaidimui/žaislui	-	-	2
Viso	6	4	2

Vaikams augant, į biudžetą galima įtraukti daugiau daiktų. Toliau pateikiamas pavyzdys:

Daiktas	Savaitinės pajamos (£)	Savaitinės išlaidos (£)	Santaupos
Kišenpinigiai		-	-
Šeštadieninis darbas		-	-
Saldainiai ir skanėstai	-		-
Mobilus telefonas	-		-
Kinas	-		-
Maistas/užkandžiai	-		-
Transportas	-		-
Žurnalai	-		-
Santaupos rūbams	-	-	
Santaupos	-	-	
Total			

Paašinkite vaikams, kiek kainuoja namų ūkio išlaikymas

- Padėkite vyresniems vaikams suprasti, kiek kainuoja namų ūkio išlaikymas. Pvz., paprašykite, kad jie padėtų perkant maisto produktus. Paprašykite, kad jie palygintų įvairius produktus ir nustatytų, kuriuos labiausiai apsimoka pirkti.
- Padėkite vaikams suprasti, kodėl norint sutaupyti pinigų, reikia išjungti lempas, televizorių ir kompiuterį, kai jie yra nenaudojami.
- Jei šeimai reikia mažinti išlaidas, į procesą galima įtraukti ir vyresnius vaikus. Pabandykite visus savo čekius savaitę dėti į vieną voką. Atsisėskite kartu su vaikais ir padėkite jiems sudėti čekiuose nurodytas sumas – taip sužinosite, kiek šeima išleidžia per savaitę.
- Rodykite gerą pavyzdį. Pasirūpinkite, kad vaikams sudarytumėte teisingą įspūdį. Ar laiku apmokate sąskaitas? Ar kartais perkate daiktus, kurių negalite sau leisti? Jūsų veiksmai gali turėti didesnę įtaką vaikams, negu jūsų žodžiai
- Jei jūsų vyresni vaikai mokosi koledže ar pradeda dirbti, duokite jiems Vartotojų tarybos namų biudžeto planuotoją, kuris jiems gali praversti. Į Vartotojų tarybą skambinkite telefonu 028 9067 2488 arba apsilankykite **www.consumercouncil.org.uk**. Taip pat galima atsisiųsti į lietuvių, slovaku, lenkų ir portugalų kalbas išverstą leidinį.

Paaiškinkite, kad pinigai ant medžių neauga

- Išmokykite vaikus, kad jie gali išleisti tik tiek, kiek uždirba. Naudodamiesi bankomatu vaikams paaiškinkite, kad jis neduoda jokių “stebuklingų pinigų” – jis duoda tik tuos pinigus, kuriuos užsidirbote.
- Už prekes mokėdami ar grynus pinigus parduotuvėje pasiimdami su debetine kortele, paaiškinkite, kad kortelę naudoti patogiu, nes nereikia nešiotis grynųjų pinigų. Taip pat paminėkite, kad mokėdami kortele, leidžiate jūsų banko sąskaitoje esančius pinigus, todėl juos turite planuoti.
- Naudodami kreditinę kortelę, paaiškinkite, kad tai vienas iš pinigų skolinimosi būdų ir kad šiuos pinigus turėsite gražinti.

39% tėvų sako, kad jų vaikas prastai supranta arba visai nesupranta, iš kur atsiranda pinigai.²

² Northern Bank ir You Gov Zapera, 2009 m. rugsėjis

Padėkite savo vaikams priimti piniginius sprendimus

- Atidarykite vaikams taupomąją sąskaitą banke, statybos kredito bendrijoje, pašte ar kredito unijoje, kad jie matytų, kaip auga jų santaupos. Anksti įgytas įprotis taupyti yra vėlesnio sėkmingo taupymo pagrindas.
- Jei jūsų vaikai gauna kišenpinigių, pinigų gimtadieniui ar per Kalėdas, raginkite juos taupyti kokiam nors ypatingam daiktui, o ne juos visus iš karto išleisti. Šitaip vaikai turės tikslą ir motyvaciją taupyti pinigus.
- Vaiko patikos fondas (CTF) – tai kiekvieno vaiko, kuris gimė 2002 m. rugsėjo 1 d. ar po jos, taupymo ir investicijų sąskaita, kuriai pradžia duoda vyriausybės pinigai. Kasmet šią sąskaitą iki £1 200 gali papildyti giminės ir draugai. Nei šios sąskaitos pajamos, nei pelnas nėra apmokestinami. Sąskaita priklauso vaikui ir pinigai joje negali būti judinami, kol jam (jai) nesueis 18. Apsilankykite www.childtrustfund.gov.uk, kur rasite daugiau informacijos.
- Jaunuoliams reikia priimti įvairius sprendimus piniginiiais klausimais, pvz., dėl studentų paskolų, sąskaitos likučio perviršio, parduotuvių kortelių, kreditinių ir debitinių kortelių. Finansinių paslaugų įstaigos tinklapyje pateikiama naudinga informacija, kurios pagalba jūs ir jūsų vaikai galėsite daugiau sužinoti apie pinigus. Apsilankykite www.moneymadeclear.fsa.gov5

³ PFEG, 2007 m. sausis.

Naudingi tinklapiai

www.consumercouncil.org.uk/education/financial-capability

Rasite nuorodas į vaikams, tėvams ir mokytojams skirtus žaidimus ir patarimus.

www.moneymadeclear.fsa.gov.uk

Internetiniai lankstinukai ir patarimai, kuriuose aiškiai pateikti faktai apie finansinius produktus ir paslaugas.

www.whataboutmoney.info

Įsteigtas Finansinių paslaugų įstaigos, siekiant paaiškinti piniginius klausimus 16-24 metų jaunuoliams.

www.fsa.gov.uk/financial_capability

Vadovas apie pinigus tėvams – nemokamas šaltinis jauniems tėvams.

www.mymoneyonline.org

Vadovai apie pinigus tėvams, paruošti asmeninių finansų švietimo grupės.

www.bbc.co.uk/raw/money/family/

Šeimos biudžeto tvarkymas, panaudojant video medžiagą ir klausimynus.

www.nusonline.co.uk

Išsamūs Nacionalinės studentų sąjungos patarimai.

www.parentsadvicecentre.org

Informacija apie paslaugas tėvams ir jaunuoliams, įskaitant paramą, patarimus ir konsultacijas.

The Consumer Council

The Consumer Council
Elizabeth House
116 Hollywood Road
Belfast, BT4 1NY

Tel./Tekstinis tel.:

028 9067 2488

El.paštas:

info@consumercouncil.org.uk

Tinklapis:

www.consumercouncil.org.uk

Paprašius, šį leidinį galima gauti kitokioje formoje